

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

ПИЛИПЕНКО ЯРИНА МИКОЛАЇВНА

«ОБЛІК І АНАЛІЗ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ»
(на матеріалах ТОВ «Компанія Спорттехніка»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо – професійна програма «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Чернігів 2021

Кваліфікаційна робота є рукописом

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидоренко Олександр Олексійович, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: д.е.н., професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій (Виговська Валентина Вікторівна)

Захист відбудеться «22» грудня 2021 р. о 9.00 год. На засіданні Екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту НУЧП
к.ф.-м.н., доцент**

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зовнішньоекономічна діяльність є важливим інструментом розвитку національної економіки, а з огляду на сучасні тенденції розширення міжнародного співробітництва відіграє вирішальну роль у формуванні нових та підтримці існуючих зовнішньоекономічних відносин. Варто зазначити, що однією із ключових цілей вітчизняного бізнесу є можливість виходу на міжнародний ринок.

Мета дослідження: узагальнення та систематизація теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аналізу експортних та імпорتنих операцій на підприємстві.

Завдання дослідження:

- дослідити визначення термінів «експортні операції» та «імпорتنі операції»;
- дослідити теоретико-методичні засади обліку експортно-імпорتنих операцій;
- узагальнити інформаційно-правове забезпечення організації обліку та аналізу експортно-імпорتنих операцій з метою перевірки та відповідності практики ведення обліку таких операцій на підприємстві і т. д.;
- здійснити характеристику діяльності підприємства та оцінити його фінансовий стан;
- дослідити організацію обліку операцій з експорту та імпорту підприємства;
- здійснити аналіз операцій в іноземній валюті на підприємстві;
- розробити шляхи удосконалення обліку та контролю експортних та імпорتنих операцій, та організації обліку в цілому.

Об'єкт дослідження: процес організації бухгалтерського обліку і аналізу експортних та імпорتنих операцій на ТОВ «Компанія Спорттехніка».

Предметом дослідження: сукупність теоретичних, організаційних та практичних питань бухгалтерського обліку і аналізу експортних та імпорتنих операцій на підприємстві.

Для вирішення поставлених завдань застосовані загальноприйняті **методи наукового дослідження**: монографічний (при розгляді теоретичних та методичних засад обліку операцій із експорту та імпорту товарів підприємства), індукції та дедукції, економіко-статистичний; порівняння, аналізу і синтезу, кількісного і якісного аналізу, графічний, економіко-математичні методи дослідження економічних явищ тощо.

Інформаційну базу дослідження складає: нормативно-правова регламентація, періодичні наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених та інші матеріали із світової мережі Інтернет.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися та обговорювалися на Міжнародній науково-практичній конференції бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : VII Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 листоп. 2021 р.)

Структура роботи. Кваліфікаційна робота має таку структуру: вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Основний зміст дипломної роботи викладено на сторінках друкованого тексту.

Загальний обсяг роботи становить 87 сторінки. Кваліфікаційна робота містить 33 таблиці та 2 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету, завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів дослідження, а також подано структуру роботи.

У **першому розділі «Теоретичні основи обліку і аналізу експортних та імпортних операцій»** розглядаються теоретичні основи обліку та аналізу експортних та імпортних операцій.

Визначено, що основним нормативним документом, що регулює зовнішньоекономічну діяльність в Україні, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII. Встановлено,

визначення категорії «імпортна операція» в літературних джерелах розглядається з наступних позицій: з точки зору об'єктів таких операцій, процесу здійснення та з точки зору інших характеристик даних економічних категорій. Визначено, що під категорією «експортна операція» варто ідентифікувати продаж продукції суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України (резидентами) іноземним суб'єктам господарської діяльності (нерезидентам), враховуючи оплату у негрошовій формі, з вивезенням чи без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт. Встановлено, що в організації обліку імпортних операцій важливе місце займає облік комерційних (накладних) витрат, питома вага яких в ціні товару більше 50 %. Розміри їх визначаються базисними умовами поставки товару. Деякі комерційні витрати безпосередньо відносяться до конкретних партій закуплених товарів, наприклад, витрати по транспортуванню, недостача товарів в дорозі, при зберіганні в межах норм природного убутку та деякі інші, їх прийнято називати прямими витратами. Узагальнено, що для бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності керуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами, що відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності.

У другому розділі «**Організація обліку та аналізу експортних та імпортних операцій на ТОВ «Компанія Спорттехніка»**» розкривається організаційні та економічні аспекти діяльності підприємства та аналіз фінансового стану компанії ТОВ «Компанія Спорттехніка»; проаналізовано методику обліку та контролю експортно-імпортних операцій, їх первинний, синтетичний та аналітичний облік та аналіз операцій з валютою.

Встановлено, що існує необхідність у перерозподілі структури джерел утворення активів ТОВ «Компанія Спорттехніка», оскільки вони складаються із залучених ресурсів, а це в свою чергу зменшує платоспроможність та фінансову стійкість підприємства та зумовлює пошук

додаткових ресурсів покращення ситуації на підприємстві. Визначено, що коефіцієнти ліквідності ТОВ «Компанія Спорттехніка» наближені до нормативних, що підкреслює ефективність керівництва підприємства у прийнятті рішень щодо розподілу ліквідності. Проте має місце послаблення ділової активності підприємства та погіршення фінансових показників, а тому існує необхідність у пошуку шляхів покращення діяльності підприємства.

Встановлено, що для обліку імпорتنих та експортних операцій на ТОВ «Компанія Спорттехніка» застосовуються наступні документи: договір, інвойс, видаткова накладна, податкова накладна, SWIFT-платіж, банківська виписка, товарно-транспортна накладна, супровідні документи. Для обліку експортних та імпорتنих операцій ТОВ «Компанія Спорттехніка» використовує наступні субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 362 «Розрахунки з іноземними покупцями», 371 «Розрахунки за виданими авансами», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 681 «Розрахунки за авансами одержаними», 711 «Дохід від купівлі-продажу валюти», 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти» та 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Встановлено, що у ТОВ «Компанія Спорттехніка» значний перелік іноземних покупців, які протягом 2018 року придбали товарної продукції на 148 094,4 тис.грн., протягом 2019 року - на 157 564,6 тис.грн., а протягом 2020 року - 118 554,9 тис.грн., тобто ми спостерігаємо різносторонні тенденції, які характеризуються різкими дисбалансами та кризами у міжнародній торгівлі спортивною продукцією. Загалом ТОВ «Компанія Спорттехніка» протягом 2019 року збільшило обсяги продаж нерезидентам на 9 471,1 тис.грн., а протягом 2020 року відбулося зменшення на 39 009,7 тис.грн., що підкреслює значні дисбаланси у зовнішньоекономічній

діяльності підприємства. Підсумовано, що перелік іноземних постачальників ТОВ «Компанія Спорттехніка» є значно меншим від переліку іноземних покупців. Загалом це підприємства з якими ТОВ «Компанія Спорттехніка» налагодило відносини протягом свого існування, проте є і одна розові, тобто більше з ними ТОВ «Компанія Спорттехніка» не працює. У розмірах взаємовідносинах ТОВ «Компанія Спорттехніка» з іноземними постачальниками мають місце тенденції із зменшення розрахунків, загалом протягом 2018 року розмір розрахунків склав 19 639,2 тис.грн., протягом 2019 року - 16 144,9 тис. грн., протягом 2020 року - 9 624,5 тис.грн. Дані тенденції зумовлені падінням продаж у зв'язку із пандемією, яка має місце у світі.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення відображення правильної та достовірної інформації обліку експортно-імпортних операцій» розроблені заходи щодо вдосконалення основних елементів організації обліку в компанії ТОВ «Спорттехніка» та удосконалення процесу аналізу та внутрішньогосподарського контролю валютних операцій.

Визначено, що існує необхідність внесенні змін до облікової політики підприємства в частині обліку операцій в іноземній валюті: первісного визнання іноземної валюти, оцінки наданих авансів у іноземній валюті, оцінки отриманих авансів у іноземній валюті, оцінки валюти на дату балансу, обліку курсових різниць.

Запропоновано внести зміни робочого плану рахунків ТОВ «Компанія Спорттехніка» в частині введення аналітичних рахунків обліку іноземної валюти: 3121 «Поточні рахунки в американському долару», 3122 «Поточні рахунки в євро», 3123 «Поточні рахунку в російському рублі», 3124 «Поточні рахунки в іншій іноземній валюті», 3341 «Грошові кошти в дорозі в американському долару», 3342 «Грошові кошти в дорозі в євро», 3343 «Грошові кошти в дорозі в російському рублі», 3344 «Грошові кошти в дорозі в іншій іноземній валюті».

Акцентовано увагу на необхідності розробки інструкції про відрядження, яка врахує наступні норми: загальні положення відносно визначення службового відрядження та перелік його документального оформлення, порядок та розміри оплат службових відряджень на території України і поза територією України витрати при відрядженні та особливості їх відшкодування, строки службових відряджень на території України та за її межами та ін. Це дозволить урегулювати взаємовідносин працівників з підприємством у ході службового відрядження на території України.

Визначено, що для контролю за виконанням зовнішньоекономічних контрактів на підприємстві необхідні наступні заходи: оцінка підписаних зовнішньоекономічних контрактів на предмет відповідності їх нормам національного та міжнародного законодавства; оцінка наявності відповідних ліцензій та квот для здійснення експортно-імпортої діяльності; оцінка основних умов контрактів щодо умов поставки та здійснення розрахунків, що має відповідати раніше укладеними домовленостями між сторонами та ін.

Узагальнено, що відпрацювання документів відносно експортно-імпортої операцій варто здійснювати в чотири етапи: створення та оформлення документів, перевірка документів на відповідність законодавству, обробка документів в бухгалтерії підприємства, передача документів на архівне зберігання.

Виділено форму калькуляційного звіту відносно визначення фінансового результату від продажу імпортої товару, який матиме на меті розрахунок чистого результату від реалізації імпортої товару з урахуванням податків на території України.

Усунено неточності обліку експортно-імпортої операцій: витрати на мито варто відобразити у складі витрат на збут на рахунку 93 «Витрати на збут»; транспортно-заготівельні витрати (витрати із доставки товару) включати до первісної вартості товару і відобразити у якості збільшення субрахунку 281 «Товари на складі»; сировина, яка передана виконавцю на умовах

давальницької сировини для виконання робіт над виробом відобразити на субрахунку 206 «Матеріали, передані в переробку»

Запропоновано систему внутрішнього контролю операцій з імпорту товарів, яка матиме на меті перевірки: правильності включення до первісної вартості суми транспортних, страхових та інших послуг; своєчасності розрахунків за імпортовані товари у іноземній валюті; правильності вирахування негативної та позитивної курсової різниці та ін.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного узагальнення та систематизації теоретико-методичних і практичних аспектів обліку експортних та імпортованих операцій на підприємстві встановлено наступне.

Встановлено, визначення категорії «імпортована операція» в літературних джерелах розглядається з наступних позицій: з точки зору об'єктів таких операцій, процесу здійснення та з точки зору інших характеристик даних економічних категорій. Більшість авторів схиляється до підходу з точки зору процесу, яка характеризує категорію «імпортована операція» визначаючи при цьому різні об'єкти такої діяльності.

Визначено, що під категорією «експортна операція» варто ідентифікувати продаж продукції суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України (резидентами) іноземним суб'єктам господарської діяльності (нерезидентам), враховуючи оплату у негрошовій формі, з вивезенням чи без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт.

Підсумовано, що до основних завдань бухгалтерського обліку експортних та імпортованих операцій можуть бути віднесені: формування достовірної інформації про витрати на придбання імпортованої продукції (робіт, послуг) та визначення фінансових результатів реалізації експортної продукції (робіт, послуг); формування достовірної інформації для формування цін на реалізацію імпортованих товарів, а також товарів, вироблених урахуванням

імпоротної складової (товарів або послуг); формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними постачальниками та клієнтами; формування достовірної інформації про курсові різниці, які виникають у ході експортних та імпорتنих операцій.

Узагальнено, що для бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності керуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами, що відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності.

Встановлено, що для обліку імпорتنих та експортних операцій на ТОВ «Компанія Спорттехніка» застосовуються наступні документи: договір, інвойс, видаткова накладна, податкова накладна, SWIFT-платіж, банківська виписка, товарно-транспортна накладна, супровідні документи.

Для обліку експортних та імпорتنих операцій ТОВ «Компанія Спорттехніка» використовує наступні субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 362 «Розрахунки з іноземними покупцями», 371 «Розрахунки за виданими авансами», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 681 «Розрахунки за авансами одержаними», 711 «Дохід від купівлі-продажу валюти», 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти» та 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Встановлено, що у ТОВ «Компанія Спорттехніка» значний перелік іноземних покупців, які протягом 2018 року придбали товарної продукції на 148 094,4 тис.грн., протягом 2019 року - на 157 564,6 тис.грн., а протягом 2020 року - 118 554,9 тис.грн., тобто ми спостерігаємо різносторонні тенденції, які характеризуються різкими дисбалансами та кризами у міжнародній торгівлі спортивною продукцією.

Підсумовано, що перелік іноземних постачальників ТОВ «Компанія Спорттехніка» є значно меншим від переліку іноземних покупців. Загалом це підприємства з якими ТОВ «Компанія Спорттехніка» налагодило відносини протягом свого існування, проте є і одна розові, тобто більше з ними ТОВ «Компанія Спорттехніка» не працює. У розмірах взаємовідносинах ТОВ «Компанія Спорттехніка» з іноземними постачальниками мають місце тенденції із зменшення розрахунків, що зумовлено падінням продаж у зв'язку із пандемією, яка має місце у світі.

АНОТАЦІЯ

Пилипенко Я. М. Облік і аналіз експортних та імпорتنих операцій (на матеріалах ТОВ «Спорттехніка»). Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2021.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення та систематизація теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аналізу експортних та імпорتنих операцій на підприємстві.

Завдання дослідження:

- дослідити визначення термінів «експортні операції» та «імпорتنі операції»;
- дослідити теоретико-методичні засади обліку експортно-імпорتنих операцій;
- узагальнити інформаційно-правове забезпечення організації обліку та аналізу експортно-імпорتنих операцій з метою перевірки та відповідності практики ведення обліку таких операцій на підприємстві і т. д.;
- здійснити характеристику діяльності підприємства та оцінити його фінансовий стан;
- дослідити організацію обліку операцій з експорту та імпорту підприємства;
- здійснити аналіз операцій в іноземній валюті на підприємстві;
- розробити шляхи удосконалення обліку та контролю експортних та імпорتنих операцій, та організації обліку в цілому.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку і аналізу експортних та імпорتنих операцій на ТОВ «Компанія Спорттехніка».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних та практичних питань бухгалтерського обліку і аналізу експортних та імпорتنих операцій на підприємстві.

У першому розділі роботи розглядаються теоретичні основи обліку та аналізу експортних та імпорتنих операцій.

У другому розділі вивчається організація обліку та аналізу експортних та імпорتنих операцій безпосередньо в компанії ТОВ «Спорттехніка».

У третьому розділі пропонуються шляхи вдосконалення відображення правильної та достовірної інформації обліку експортно-імпорتنих операцій.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо:

- Контроль за використанням зовнішньоекономічних контрактів;
- Контроль за документообігом операцій з імпорту товарів;
- Систематизуванню внутрішній контроль операцій з імпорту товарів.

Ключові слова: ЕКСПОРТ, ІМПОРТ, ОПЕРАЦІЯ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, КОНТРОЛЬ, ІНФОРМАЦІЯ.

